

maat moet welhaast op werk uit de 12de eeuw duiden! Waartoe het behoorde zal wel een raadsel blijven.

Vermeldenswaard is nog, dat toen de kelder werd gebouwd, er met een gerekend is op aansluitende kelders onder de straat. In de voormuur (baksteen tot 32 cm, 10 lagen 88 cm) treffen we een goed afgewerkte boogvormige doorgang aan naar de werkkelders, waarvan overigens de kluisen in latere tijd waarschijnlijk wel eens vernieuwd zijn.

Ir C. L. TEMMINCK GROLL.

DOKTERSHONORARIA IN DE 17e EN DE 18e EEUW

Er zal over de honoraria, die in vroegere tijden aan de geneesheren voor hun diensten werden betaald, wel niet zo heel veel geschreven zijn. Of er ooit iets over gepubliceerd werd, is mij niet bekend. Een paar toevallige vondsten, die mij tijdens een voor een ander doel ingesteld onderzoek onder ogen kwamen, geeft mij aanleiding er iets over te vertellen. Deze gegevens dateren resp. uit 1653 en 1781 en zij betreffen beide de stad Utrecht. Ik begin met het tweede.

Op 27 juli 1781 overleed de advocaat mr. Johannes Heydendaal in zijn woning, het tiende huis clausstral, aan het Sint Marien kerkhof (Mariaplaas) naast het Waterpoortje. Lang heeft zijn laatste ziekte niet geduurd, want op 5 juni, toen hij zijn besloten testament bij de notaris J. de Clelay deponeerde, was zijn gezondheid nog goed. Tijdens die laatste ziekte ontving hij aan huis acht bezoeken van prof. Johannes Oosterdijk Schacht, toen reeds 77 jaar oud, een beroemd man in de utrechtse medische faculteit. Bij de boedel-schulden in de inventaris der nalatenschap, die door dezelfde notaris in 1782 werd opgemaakt, komt het bedrag voor, dat de professor voor zijn acht bezoeken te vorderen had. In totaal rekende hij daarvoor... acht gulden. De waardevermindering van de gulden darogelaten, schijnt het tarief van een hoogleraar voor een visite ten huize van de patiënt toch bepaald niet hoog te zijn geweest. Of zou hier uit vriendschap een verlaging zijn toegepast? Daarvoor bezit ik geen gegevens.

Uit 1653 ontnoette ik in het protocol van notaris Nicolaas van Lostadt te Utrecht een merkwaardige acte, waarvan de tekst hierna in zijn geheel is afgedrukt. Zij behelst een verklaring van drie artsen (medicinae doctores) te Utrecht, afgelegd ten verzoeke van de hoogleraar in de medische faculteit Isbrandus van Diemerbroeck. Deze was evenals zijn hierboven genoemde ambtgenoot uit de 18e eeuw

een beroemd man en o.a. schryver van een bekend en in die tijd vernwaard handboek der anatomie. Hij werd in 1649 buitengewoon en in 1651 gewoon hoogleraar. Te zijnen huize nu aan het Doms-kerkhof (thans Domplein, noordzijde) compareerden op 20 februari 1653 de artsen Anthonis Pelt, Cornelis de Goyer en Cornelis van der Voort om een verklaring af te leggen over het honorarium, dat zij hun patiënten in rekening plachten te brengen. Uit die verklaring blijkt het volgende. Ging een dokter alleen over een patiënt, dan rekenden zij voor ieder bezoek tien of twaalf stuivers. Kwamen zij met tweeën samen, dan ontving iedere dokter dubbel geld. Ging een arts tezamen met een chirurgijn over een ziektegeval, dan genoot altijd de arts dubbel geld. Een uitzondering maakte men alleen, als de patiënt aan een besmettelijke ziekte leed. In dat geval genoot de dokter en eventueel ook de chirurgijn boven het gewone honorarium nog een extra-bedrag, waarvan de grootte echter niet in de acte is vermeld. De drie comparanten waren bereid om desverlangd hun verklaringen nader te bewijzen. Het was op verzoek van prof. Van Diemerbroeck, dat deze werden afgelegd, en hij heeft dus de drie artsen, de notaris en de getuigen naar zijn huis laten komen. Het is daarom wel jammer, dat de notaris niet in de acte vermeld heeft, voor welk doel zij moest worden gebruikt, want ook dat zouden wij gerne hebben geweten.

Bij de in de boven beschreven gevallen genoemde bedragen moet men natuurlijk weder met een geheel andere koopwaarde van de gulden rekening houden dan bij dat uit 1781. Verder zou men een vergelijking moeten maken met prijzen, die in die tijden voor levensonderhoud werden besteed. Eerst dan zal het mogelijk zijn de prijsverhoudingen van toen en nu te beoordeelen, al schijnen ons de honoraria uit 1653, evenzeer als dat uit 1781, aan de lage kant toe.

vdlv.

VERKLARING VAN DRIE ARTSEN TE UTRECHT OVER HET DOOR HEN VAN PATIENTEN GENOTEN HONORARIUM

Op huysden den twintichsten Februari naer datle style des jaers XVIIe die ende vijftich compareerden voor mijn Nicholas van Lostadt, openbaar notaris bij den Ed. Hove Provinciatel van Utrecht gedaemiteert, residierende binnen der stad Utrecht, ende den getuygen hieronder genoemte de Heeren ende Meesters Anthonis Pelt, Cornelis de Goyer ende Cornelis van der Voort, medicine doctores wohnende alhier binnen Utrecht. Ende verclaerden sij comparanten ten versoeke van den Heer ende Meester Isbrandus van Diemerbroeck, medicine doctor ende professor alhier, dat in haer practijcgen costuym is, soo wanneer een doctor alleen over een patient gaet, den selven doctor voor yder visitatie geniet tien ofte twelf stuivers, doch soo wanneer twee doctoren tesamen over een patient gaen, dat alsdan elke visitatie voor yder doctor es dubbelt gelt, gelijk mede het is dubbelt gelt voor den doctor, als hij doctor alleen mit een chirurgijn gaet over de patient, nungesondert als de patient krank is van een besmettelijke sieckte, dat in sulcken gevallen den doctor off oock den chirurgijn boven de

ordonnaris visitatien noch extra-ordonnaris voor de curatie buyten off moeten werden betaelt, presenterende de comparanten t'gunt voorscreven staet alsoo waarachtich sijnde t'allen tijden (des noot ende versocht) naerder gestant te willen doen, consenterende hiervan gemaect ende geleverd te worden acte een ofte meer in forma. Aldus gedaen ende gepasseert binnen de stadt Utrecht ten woenhuuse van den Heere requirant aent Donskerchoff ter presentie van die Ed. Willem Spenser ende Harmannus Buschoff beyde wonende binnen Utrecht als getuygen tot desen versocht, die dese benefens de comparanten ende mijn notaris onderteyckent hebben, ten dage, maent, jaere ende plaetsche voorscreven.

(getekend) Cor. de Goyer
(getekend) William Spenser
(getekend) Ant. Pelt, 1653
(getekend) Corn. van der Voort
(getekend) H. Buschoff
(getekend) Nic. van Lostadt, notarius, scripsit.

*Protocol van notaris N. van Lostadt.
Gemeente-archief, Utrecht.*

VONDSTEN EN RESTAURATIES IN UTRECHT

Haverstraat. Tijdens de aanleg van een riool in de Haverstraat is gebleken, dat verschillende huizen (o.m. de nummers 18, 21, 22, 25 en 36) kelders onder de straat hebben bezeten. Deze kelders, welke alle in de middeleeuwen aangelegd waren, liepen steeds tot het midden van de straat. Het is echter beslist niet zo, dat elk huis zulk een kelder heeft gehad.

Schoutenstraat 13. De in het juni nummer van dit maandblad (blz. 77) aangekondigde restauratie van Utrechts oudste winkel, „*Den Dubbelden Arend*” in de Schoutenstraat, is inmiddels voltooid. De oude winkel — waarvan de betimmering en de beschildering uit 1726 geheel intact zijn gebleven — is vergroot door het bijtrekken van de daarachter gelegen kamer, waarin zich nog een empire schouw bevindt. De zijmuren en de balklaag zijn nog middeleeuws; het steenformaat bedraagt ca 30/16/7 cm, 5 lagen 42 cm.

Kromme Nieuwe Gracht. De werf- en walmuren nabij Paushuize zijn gerestaureerd; eveneens het stoephek van het huis Kromme Nieuwe Gracht 28. Met de restauratie van de in zeer bouwvallige staat verkerende boogbruggen, behorende bij de panden 33, 35 en 37 is een aanvang gemaakt (zie afbeelding).

Nieuwe Gracht
zijn gerestaureerd
voorzien van
er aan de Oude
reeds een groot

De bruggen over

Oude Gracht
opdracht van
een restaurant
werven, de werf
bracht.

De werfmuur
gerestaureerd.

Nabij de D
houwer G. R.
aangebracht.